

Agustí Duran i Sanpere

Historiador (Cervera, 5 de juny de 1887 - Barcelona, 1975)

Carme Bergés Saura

Agustí Duran i Sanpere procedia, per la banda paterna, d'una família documentada a Cervera des del segle XVII. Els primers Duran coneguts van treballar d'espardenyers, semolers, fusters... és a dir, que formaven part de la classe menestral cerverina i des de finals del s. XVIII vivien en un extrem del carrer Major, prop del portal de Santa Anna. Poc a poc van anar invertint en la compra de terres fins al punt que, a l'inici del segle XIX, un avantpassat directe, Maurici Duran i Creus, figurava com a hisendat amb un patrimoni rural que aniria creixent amb el temps gràcies a la institució de l'hereu. A mitjan segle es produí una nova orientació: un fill de l'hisendat, Mariano Duran i Massó (1820 - 1912), s'establí a Puerto Rico, on instal·là una fàbrica de tabac amb més de sis-cents treballadors. La següent generació accedí ja a la carrera universitària i destacà en el camp del dret: l'avi d'Agustí Duran i Sanpere va ser professor de dret a la Universitat de Cervera (1840) i el pare, Agustí Duran i Ferreras (1849 - 1914), també advocat, va ser registrador de la propietat des del 1881. Es casà el 1884 amb Elisa Sanpere i Labrós, natural de Barcelona. Procedia d'una família benestant cerverina, els Sanpere, marxants del Pallars que comptaven també amb gent de lleis i amb metges, i els Labrós, que eren notaris influents de Barcelona.

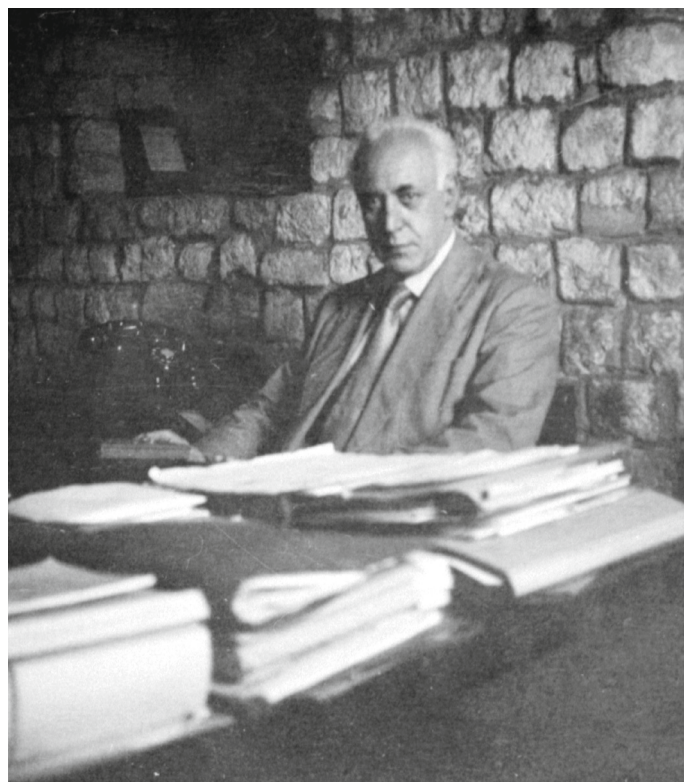

Retrats d'Agustí Duran i Ferreras i Elisa Sanpere i Labrós. Àlbum familiar d'Elisa Sanpere. MCC. Fons Duran i Sanpere.

L'ascens social requeria una casa més ben condicionada. Amb aquest propòsit el nou matrimoni comprà el 1886 la casa que l'oncle Mariano havia abandonat al carrer Major de Cervera i la reestructurà totalment adaptant-la a les necessitats socials i econòmiques familiars. Fou en aquesta casa on nasqueren els tres fills del matrimoni: Joaquina, Agustí i Montserrat, immortalitzats pel pintor Pablo Antoni Béjar a la capella particular de la casa. A la mort del pare, el 1914, la mare continuà vivint en una part de la casa, mentre que la zona noble fou tancada, fins que morí el 1940 i aleshores passà al seu fill i hereu, Agustí.

Agustí Duran i Sanpere és reconegut com un dels historiadors més rellevants de la primera meitat del segle XX, per la seva prolífica obra escrita però també per la seva incondicional tasca com a divulgador de la història i cultura catalana, per extensió, i cerverina en concret.

En aquest context i preocupació, cal destacar el paper fonamental, i pioner, en l'activació i ordenació d'un incipient Arxiu Històric de Cervera. De fet, l'any 1914 rebia el 1r Premi d'Ordenació d'Arxius, atorgat per l'Institut d'Estudis Catalans en reconeixement a aquesta tasca realitzada amb l'ajut abnegat del que es convertiria, ben aviat, en el seu deixeble i col·laborador fidel, barber de professió, Frederic Gómez Gabernet.

Agustí Duran i Sanpere al seu despatx de la casa de l'Ardiaca a Barcelona. ACSG. Fons Duran.

Pocs anys més tard, el 1917, optà a la direcció de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (Casa de l'Ardiaca), càrrec que desenvolupà fins a la seva jubilació el 1957.

Per aquell temps va conèixer Hermínia Grau i Aymà, amb qui es casà la primavera de 1924. El dia abans de la tan esperada boda, Duran pronunciava la seva conferència magistral d'ingrés a la Reial Acadèmia de Bones Lletres, dedicada al call dels jueus de Cervera. Com a residència es traslladaren al segon pis de la Casa de l'Ardiaca, on van néixer les seves filles: Núria, Roser i Eulàlia.

Amb tot, la trajectòria personal i professional d'Agustí Duran i Sanpere anava creixent i reafirmant-se tant com a arxiver, com a historiador de l'art, arqueòleg, etnògraf i activista cultural en general. Moments importants foren el del nomenament com a assessor històric i arqueològic en la restauració de la Casa de la Ciutat (1927- 1929) o el de l'Exposició Internacional del 1929 quan se li encarregà l'organització d'un pavelló que seria un primer assaig del futur Museu d'Història de la ciutat de Barcelona.

Tot i les seves obligacions a Barcelona, i les vicissituds de la Guerra Civil, mai deixà d'ocupar-se de la seva ciutat; Agustí Duran i

Sanpere no només està darrera l'Arxiu, sinó que també fou l'artífex de la creació del Museu, en una data tan primerenca com el 1914. Un projecte però, que quedà estroncat i paralitzat amb l'esclat de la guerra fins al 1957, moment del seu desplegament progressiu, però definitiu. Juntament amb aquestes dues institucions, l'historiador esdevení també, figura clau en la decisió que Cervera tingués una Biblioteca Pública i que aquesta tingués continuïtat i activitat ininterrompuda. Així doncs, aconseguí crear i, encara el més difícil, dotar de contingut i necessitat social, les tres institucions que ell mateix va integrar sota una única denominació: el Centre Comarcal de Cultura, mostrant tenir, una vegada més, un concepte i visió de la cultura absolutament coherent i avançat al seu temps.

L'afany de conservar el patrimoni, com a eina essencial per al coneixement, el portaren a intervenir en altres institucions i projectes d'abast nacional. El 1936 va ser nomenat cap de la Secció d'Arxius del Servei del Patrimoni Històric, Artístic i Científic de la Generalitat de Catalunya i assumí, durant la guerra, la salvaguarda del patrimoni documental català.

Un cop acabada la guerra, i superat el procés de depuració al qual va ser sotmès, retornà a la seva activitat professional amb nous i

ambiciosos projectes arxivístics, arqueològics i museístics que va desenvolupar amb èxit tant a Barcelona com a Cervera, on la seva petjada no ha deixat mai de ser present.

Sales de l'antic Museu de Cervera. ACSG. Fons Duran.

La família Duran i Grau al terrat de la seva casa a Cervera. MCC. Fons Duran i Sanpere.

